

## Η θεραπεία της υπερηφάνειας (Άγιος Νικόδημος Αγιορείτης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 17 Φεβρουαρίου, 2016

**Σταχυολόγηση και διασκευή κειμένου από τὰ “Πνευματικά Γυμνάσματα” τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου**

**Πῶς λοιπόν μπορεί νά γιαντρευτεῖ ἡ φοβερή ἀρρώστια τῆς ὑπερηφάνειας;**

Αὐτή μπῆκε μέσα στήν καρδιά μας καί μάς ἔκανε πνευματικά φτωχοῦς καί δυστυχοισμένους. Μάς φούσκωσε σάν τ’ ἀσκιά καί μάς ἀπογύμνωσε ἀπό κάθε ἀρετή. Ἔτσι ἐφαρμόζεται σέ μάς τό ρητό τοῦ σοφοῦ Σειράχ:

«Τρία εἶδη ἐμίσησεν ἡ ψυχὴ μου καί προσώχθισα σφόδρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· πτωχόν ὑπερήφανον, καί πλούσιον ψεύστην, γέροντα μοιχόν ἐλαττούμενον συνέσει»<sup>1</sup>.

Καί ἐπειδὴ ἡ μεγαλύτερη ὑπερηφάνεια εἶναι τό νά πιστέψουμε ὅτι μπορούμε νά γιαντρέψουμε τὴν ψυχική αὐτὴ ἀσθένεια μέ τίς δικές μας δυνάμεις, γι’ αὐτό ἡ μόνο θεραπεία εἶναι νά προστρέξουμε στό Θεό καί νά Τόν παρακαλέσουμε μαζί μέ τόν Προφήτη Δαβίδ, λέγοντας:

«Μὴ ἐλθέτω μοι πύς ὑπερηφανίας»<sup>2</sup>. Δηλαδή: Μὴν παραχωρήσεις, Κύριε, νά βάλει τό πόδι τῆς ἡ καταραμένη ὑπερηφάνεια στήν ψυχὴ μου.

**Πρῶτα πρέπει νά θεραπευτοῦν ὁ νοῦς καί ἡ θέληση τῶν ὑπερηφάνων.**

Ὁ νοῦς θεραπεύεται μέ τό νά γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος πῶς εἶναι ἕνα τίποτα μπροστά στό Θεό καί στοὺς ἀγίους, καί πῶς ἡ δόξα τοῦ κόσμου εἶναι ἕνας καρπός πού δέν τόν τρέφει ἀλλὰ τόν φαρμακώνει. Ὁ Θεός, ἀφοῦ ἔκανε ὅλο τόν κόσμο, μέ ἄπειρη ἀγαθότητα τόν πρόσφερε στοὺς ἀνθρώπους γιὰ νά τόν ἀπολαμβάνουν καί νά δοξάζουν Ἐκεῖνον. Γιὰ τόν ἑαυτό Του κράτησε μόνο τὴ δόξα, πού «φύσει» Τοῦ ἀνήκει. Θυμηθεῖτε τί ἔλεγαν οἱ ἄγγελοι:

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»<sup>3</sup>.

Μέ τό νά θέλουν οἱ ὑπερήφανοι νά κλέψουν αὐτὴ τὴ δόξα, φανερώνουν θρασύτητα καί ἀναίδεια μπροστά στή μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ.

**Οὐαί κι ἀλλοίμονο σ’ ἐκεῖνον πού πηγαίνει γυρεύοντας νά τόν τιμᾶει ὁ κόσμος.** Γιατί δέν ὑπάρχει τίποτα ματαιότερο ἀπὸ τὴν τιμὴ. Καί νά γιὰ ποιούς λόγους:

**Πρώτα-πρώτα ή τιμή αυτή καθεαυτή είναι μάταιη, γιατί δεν μπορεί ούτε να μᾶς προσθέσει ούτε να μᾶς αφαιρέσει τίποτα.** «*Εάν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν*», ἔλεγε ὁ Ἰησοῦς στους Ἰουδαίους<sup>4</sup>, πού σημαίνει, πώς **ἄν ἐγὼ ἀποδίδω, γιὰ τίς ἰκανότητές μου, δόξα στὸν ἑαυτό μου, ἀντὶ νὰ τὴν ἀποδίδω ὅλη στό Θεό, ἡ δόξα μου εἶναι μηδέν.** Κρίνε τώρα ἐσύ πόσο περισσότερο μηδέν εἶναι ὁ ἔπαινος καί ἡ τιμή πού ζητᾶμε ἀπό τόν κόσμο.

**Εἶναι μάταιη ἐπιπλέον ἡ δόξα καί ἀπό τὴν πλευρά ἐκείνων, πού τὴ δίνουν.** Γιατί αὐτοί, μέ τό νά μή γνωρίζουν τί **ταλαίπωρος καί ἀμαρτωλός εἶσαι ἐσωτερικά,** καί **ὑπολογίζοντας μόνο στήν ἐξωτερική σου ἐμφάνιση,** ποιά ἄλλη δόξα μποροῦν νὰ σοῦ δώσουν, παρά ἐκείνη πού θά 'διναν σ' ἕνα στολισμένο τάφο, ἀπ' ἔξω λαμπρό κι ἀπό μέσα γεμάτο βρώμα καί σαπίλα;

Θυμήσου τό λόγο τοῦ Κυρίου: «*Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μέν φαίνονται ὠραῖοι, ἔσωθεν δέ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καί πάσης ἀκαθαρσίας*»<sup>5</sup>.

**Εἶναι μάταιη ἡ δόξα τοῦ κόσμου,** γιατί, συγκρίνοντάς τὴν κανεῖς μέ τὴν ὑπερκόσμια καί ἀσύλληπτη δόξα τ' οὐρανοῦ, **ἀποδεικνύεται ἀσήμαντη.** Εἶναι μάταιη ἡ δόξα τοῦ κόσμου, γιατί **διαρκεῖ τόσο λίγο.** Ὅλη μας ἡ ζωή, ἂν συγκριθεῖ μέ τὴν αἰωνιότητα, εἶναι σά μιά στιγμή, σά μιά «*ριπή ὀφθαλμοῦ*».

**Εἶναι μάταιη ἡ δόξα τοῦ κόσμου, ἐπειδὴ καί οἱ αἰτίες τῆς εἶναι ἀβάσιμες.** Σέ θαυμάζουν λ.χ. καί σέ τιμοῦν οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὰ καλά σου φορέματα. Ἡ τιμή ὅμως δέν ἀνήκει σέ σένα, ἀλλὰ στους... μεταξοσκώληκες πού τὰ ἔκλωσαν! Ὅσο ὁμορφα κι ἂν ντύνεσαι ἐξωτερικά, δέν θά κατορθώσεις νὰ στολιστεῖς καλύτερα ἀπό ἕνα παγώνι, μέ τὰ χρυσοστόλιστα καί πολύχρωμα φτερά του, οὔτε ἀπό τὰ λουλούδια τοῦ ἀγροῦ, μέ τὴν πολυποικιλία τους: «*Οὐδέ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτῳ*»<sup>6</sup>.

Οἱ ἄνθρωποι σέ τιμοῦν γιὰ τὴν εὐγενική σου καταγωγή. Αὐτή ὅμως ἡ τιμή δέν ἀνήκει σέ σένα ἀλλὰ στους προγόνους σου.

Οἱ ἄνθρωποι σέ τιμοῦν γιὰ τὰ πλούτη σου. Ἀλλά ὁ Θεός ξέρει μέ πόσες ἀδικίες τ' ἀπόκτησες, καί πόσο σοῦ δυσκολεύουν τό δρόμο γιὰ τὴ σωτηρία. Γιατί εἶπε ὁ Κύριος: «*Δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*»<sup>7</sup>.

Οἱ ἄνθρωποι σέ θαυμάζουν γιὰ τὴ σωματική ὁμορφιά σου. Ἀλλά ἡ ἐξωτερική αὐτή ὁμορφιά - τό ξέρεις καλά - δέν εἶναι παρά **ἐπικάλλυμμα τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς σου σαπίλας.** Ὅπως συμβαίνει μ' ἕνα σωρό δύσοσμης κοπριάς, καλυμμένο μέ ὠραῖο κατάλευκο χιόνι. Ἡ ὁμορφιά αὐτή, ἐξάλλου, κρατάει τόσο λίγο, ὅπως καί τό χιόνι, καί στό τέλος «*ἐν τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον κληρονομήσει ἐρπετά*

καί θηρία καί σκώληκας»8. Άνοιξε έναν τάφο καί θά βεβαιωθείς γιά τήν ψευτιά τοῦ θαυμασμοῦ καί τῆς τιμῆς τοῦ κόσμου, πού, μολονότι εἶναι ἕνα τίποτα, ὅμως φαίνεται σάν κάτι σπουδαῖο στά μάτια τῶν ἀνόητων ἀνθρώπων.

**Σκέφτηκες, ἀδελφέ μου, τί εἶναι ἡ ἀνθρώπινη δόξα;** Σκέψου τώρα τί εἶναι καί ὁ ἄνθρωπος πού τή ζητάει. Ἄν ρωτήσεις τόν Προφήτη, θά σοῦ ἀποκριθεῖ, ὅτι κάθε ἄνθρωπος - ὄχι μόνο ὁ ἄσημος, ἀλλά καί ὁ ἐνδοξότερος καί ισχυρότερος ἀπό τούς ἐξουσιαστές τῆς οἰκουμένης - **εἶναι ἕνα τίποτα ντυμένο μέ φθαρτό σῶμα**. Ἐνα τίποτα, πού τό διαφεντεύουν ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀδυναμία, ἡ ἀμάθεια καί ἡ θνητότητα: **«Τά σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν»**9.

Ἐπομένως κι ἐσύ, ἀδελφέ, **εἶσαι ἕνα τίποτα μπροστά στό Θεό**. Ἄν μάλιστα **ἔχεις καί ὑπερηφάνεια, τότε εἶσαι χειρότερος κι ἀπό τό τίποτα, γίνεσαι ὅμοιος μέ τό διάβολο, γιατί γίνεσαι κλέφτης τῆς τιμῆς πού ἀνήκει στό Θεό, ὅπως λέει ὁ ἱερός Ἀγγουστίνος:** **«Σόν ἐστι τό ἀγαθόν, Κύριε, σοί ἡ δόξα· ὁ γάρ ἐαυτῷ καί μή σοί δόξαν ζητῶν ἐστώς ἐπί τῷ σῷ ἀγαθῷ, οὗτος κλέπτης ἐστί καί ληστής καί τῷ διαβόλῳ ὅμοιος, τῷ ὑφελέσθαι βουληθέντι τήν δόξαν σου»**10.

**Ἵστερα ἀπ' αὐτά, δέν νομίζεις ὅτι πρέπει νά ταπεινῶνεσαι;** Καί βαστάει ἡ καρδιά σου νά συγκρίνεσαι, ἐσύ ἡ λάσπη καί τό μηδέν, μέ τόν παντοδύναμο Θεό; Καί νά προσπαθεῖς ν' ἀρπάξεις τή δόξα Ἐκείνου, λέγοντας τά λόγια τά δικά Του, **«τὴν δόξαν μου ἐτέρῳ οὐ δώσω»**11; Πόσο φτωχός εἶσαι, ὑπερήφανε ἄνθρωπε! **Προσπάθησε νά βρεῖς ἕνα καλό, πού νά τ' ἀπόκτησες μόνος σου. Ὅλα τά ὀφείλεις στό θεῖο ἔλεος. Κάθε καλό πού ἔχεις, τό πῆρες ἀπό τό Θεό.** **«Τί ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; Εἰ δέ καί ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μή λαβών;»**12.

Ἀφοῦ, μέ ὅσα εἶπαμε, ἐπιδιώξαμε τή θεραπεία τοῦ νοῦ τοῦ ὑπερήφανου, ἄς δοῦμε τώρα **πῶς θά γιατρέψει καί τή θέλησή του, διώχνοντας κι ἀπ' αὐτή κάθε ὑπερηφάνεια**.

Ἄς σκεφτοῦμε, ὅτι **ἡ μεγαλύτερη ζημιὰ πού προξενεῖ αὐτό τό πάθος εἶναι ἡ αἰώνια κόλαση**. Πρέπει μιά γιά πάντα νά καταλάβουμε, ὅτι **χωρίς τήν ταπείνωση δέν εἶναι δυνατό νά σωθοῦμε**. **«Ἐάν μή ταπεινωθῆτε ὡς τά παιδιά, οὐ μή εἰσέλθητε εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»**13.

Ἡ ταπείνωση εἶναι τόσο ἀναγκαία ὅσο καί τό βάπτισμα. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τονίζει τήν ἀναγκαιότητα τῆς ταπεινώσεως, πού **φανερώνεται μέ τή μετάνοια**, ὅπως καί τοῦ βαπτίσματος: **«Ἐάν μή τις γεννηθῆ ἔξ ὕδατος καί Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»**14. Ἀλλά καί **«εάν μή μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε»**15.

Ὁ **Προφήτης Ἡσαΐας**, πάλι, μάς βεβαιώνει, ὅτι στόν ἄδη **«καταβήσονται οἱ ἐνδοξοί**

*καί οἱ μεγάλοι καί οἱ πλούσιοι... καί ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος, καί ἀτιμασθήσεται ἀνὴρ, καί οἱ ὀφθαλμοί οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται»16.*

**Νά εἶσαι βέβαιος, ἀδελφέ, ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ σημαία καί τό ἔμβλημα τοῦ Ἑωσφόρου.** «Αὐτός ἐστι βασιλεύς ἐπὶ πάντας τοὺς υἱοὺς τῆς ὑπερηφανίας».

**Ἐξέτασε λοιπόν προσεκτικά τόν ἑαυτό σου.** Ἄν ὑπάρχει ἔστω καί ἴχνος ὑπερηφάνειας στήν καρδιά σου - καί ἀσφαλῶς ὑπάρχει -, νά φροντίσεις γιά τήν ἐξάλειψή του.

**Νά μήν κατακρίνεις κανέναν ἄνθρωπο, ἔχοντας καλύτερη γνώμη γιά τόν ἑαυτό σου, γιατί ποιός ξέρει ἂν αὐτός, πού τώρα εἶναι κακός, μετανοήσει ἀργότερα σάν τόν ληστή. Καί ποιός ξέρει ἂν ἐσύ, πού τώρα εἶσαι καλός, καταστήσεις κακός, ὅπως ἔγινε μέ τόν Ἰούδα. Αὐτή καθεαυτή ἡ κατάκριση εἶναι ἀπόδειξη ὑπερηφάνειας.** Γι' αὐτό ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Σύ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην;»17.

**Μήν περιφρονεῖς τοὺς φτωχοὺς καί τοὺς ἄσημους, γιατί αὐτοί εἶναι οἱ τοποτηρητές τοῦ Χριστοῦ πάνω στή γῆ.** Ὁ ἴδιος βεβαίωσε: «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»18.

**Μήν καυχίεσαι γιά τίς ικανότητές σου, γιατί καί τό λίγο πού ἔχεις δέν εἶναι δικό σου. Πολλές φορές μάλιστα εἶναι ἀνακατωμένο μέ τό κακό.** Μοιάζεις ἔτσι μ' ἕναν ἀράπη, πού νομίζει ὅτι εἶναι ἕνα θαῦμα λευκότητος, ἐπειδή ἔχει μόνο λευκά τά δόντια του!

**Μήν ἐπαινεῖς τόν ἑαυτό σου καί μή ζητᾶς «πρωτοκαθεδρίες».** Μή θέλεις νά φαίνεσαι καλύτερος ἀπό τοὺς ἄλλους, γιατί «τό ἐν ἀνθρώποις ὑψηλόν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστι»19. Ὅποιοδήποτε ἄλλο ἀμάρτημά σου τό σηκώνει ὁ Θεός ὑπομονετικά, ἐκτός ἀπό τήν ὑπερηφάνεια: «Ὁ Θεός ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται»20.

**Πῶς ὅμως θά βάλεις ἀρχή στήν ταπείνωση; Πῶς θά ἡμερώσεις τό υπερήφανο φρόνημά σου;**

Κάνε ὅ,τι κι αὐτοί πού θέλουν νά ἡμερώσουν ἕναν ἄγριο ταῦρο: Τόν δένουν σ' ἕνα δέντρο, τόν ἀφήνουν ἐκεῖ λίγο καιρό δεμένο, καί ἡμερώνεται.

Ἔτσι κι ἐσύ, **νά δέσεις στό ζωοποιό δέντρο, δηλαδή στό σταυρό τοῦ Χριστοῦ, τήν υπερήφανη καρδιά σου.** Στοχάσου τοὺς ὄνειδισμούς, τίς καταφρονήσεις καί τίς ἀτιμίες πού ὑπέμεινε ὁ Χριστός γιά χάρη σου, ὄντας ἀθῶος, κι ἔτσι δέν θά δυσκολευτεῖς νά ταπεινωθεῖς.

(Από τό βιβλίο: «ΜΑΘΗΤΕΙΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΝΙΚΟΔΗΜΟ», Έκδόσεις: Ι. Μ. Παρακλήτου  
Ωρωπός Αττικής)

---

1. 25 : 2.
2. Ψαλμ. 35 : 12.
3. Β΄ : 14.
4. Ίω. η΄ : 54.
5. Ματθ. Κγ΄ : 27.
6. Ματθ. Στ΄ : 29.
7. Ματθ. Ιθ΄ : 23.
8. Σοφ. Σειρ. 10 : 11.
9. Ψαλμ. 38 : 6.
10. Εύχή κγ΄ ἢ ιε΄.
11. Ήσ. 42 : 8.
12. Α΄ Κορ. δ΄ : 7.
13. Πρβλ. Ματθ. Ιη΄ : 3.
14. Ίω. γ΄ : 5.
15. Λουκ. Ιγ΄ : 3.
16. Ήσ. 5 : 14-15.
17. Ρωμ. Ιδ΄ : 4.
18. Ματθ. Κε΄ : 40.
19. Λουκ. Ιστ΄ : 15.
20. Ίακ. Δ΄ : 6.

Εύχαριστούμε θερμά τόν Ἡγούμενο τῆς Ἱ.Μ. Παρακλήτου γιά τήν ἄδεια δημοσίευσης  
ἀποσπασμάτων ἀπό τά βιβλία πού ἐκδίδει ἡ Ἱερά Μονή.

## **Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ**

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

---

Γερομόναχος Σάββας Αγιορείτης <http://HristosPanagia3.blogspot.com>